

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze diplomové práce

Analýza vývojových tendencí nezaměstnanosti ve vybraném regionu

Bc. Petra Hubáčková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá analýzou vývojových tendencí nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a jeho okresech. Obsahově je členěna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou nejprve charakterizovány jednotlivé druhy nezaměstnanosti a popsány míry, které jsou pro její měření používány. Dále jsou definovány tzv. rizikové skupiny nezaměstnaných na trhu práce. Pozornost je věnována aktivní politice nezaměstnanosti a kapitola je uzavřena stručnou charakteristikou Středočeského kraje.

Těžiště práce spočívá v její praktické části. V níž je provedena deskriptivní analýza disponibilních ukazatelů nezaměstnanosti Středočeského kraje (respektive jeho okresů) a pro časové řady podílu nezaměstnaných osob byly identifikovány a zkonstruovány vhodné analytické modely jejich vývojových tendencí. Prostřednictvím nalezených modelů byly zkonstruovány extrapolační předpovědi s tříletým horizontem predikce jak pro Středočeský kraj, tak i pro jeho jednotlivé okresy. Kvalita dosažených předpokladů byla zhodnocena pomocí odpovídajících ukazatelů.

Klíčová slova: zaměstnanost, nezaměstnanost, ukazatele nezaměstnanosti, region, časová řada, modely časových řad, prognóza.

1 Cíl práce a metodika

Cíle diplomové práce byly zaměřeny na průzkumovou analýzu vybraných ukazatelů nezaměstnanosti ve Středočeském kraji, v porovnání s ostatními kraji a Českou republikou celkem. Pro analýzu byly využity jak absolutní ukazatele nezaměstnanosti, tak i relativní údaje, které popisují vývoj a strukturu jednotlivých ukazatelů nezaměstnanosti. Pro zkoumané časové řady disponibilních ukazatelů nezaměstnanosti budou identifikovány a zkonstruovány vhodné analytické modely, jejich prostřednictvím pak budou konstruovány krátkodobé extrapoláčnické předpovědi. Pro tvorbu těchto extrapoláčnických předpovědí budou využity časové řady ukazatele „Podíl nezaměstnaných osob“ v rámci Středočeského kraje celkem a v rámci jeho jednotlivých okresů. Kvalita získaných předpovědí pak bude posouzena pomocí střední absolutní procentuální chyby předpovědi a doplněna hodnotami indexu determinace.

Metodika diplomové práce se opírá o teoretické poznatky ze studia odborné literatury, získané materiály úřadů práce, hledání a hodnocení vzájemných vztahů, které pomáhají osvětlit zkoumanou problematiku a vyvodit závěry, které jsou prostřednictvím rozboru prokázány. Hlavní metodou bude analýza časových řad a konstruování extrapoláčnických předpovědí s tříletým horizontem předpovědi, prostřednictvím adaptivních modelů. Další použitou metodou práce bude grafická analýza, kde se sledované ukazatele znázorní pomocí grafů, které slouží k lepší orientaci ve vývoji či stavu zkoumaného jevu. Aby byla zajištěna přehlednost diplomové práce, budou jednotlivá data umístěna do tabulek.

2 Výsledky a diskuze

Nezaměstnanost je v dnešní době jedním ze závažných problémů, se kterým se společnost potýká. Tento problém se dotýká všech ekonomicky aktivních osob. Stát nejprve problematiku nezaměstnanosti řešil pasivní politikou nezaměstnanosti, která řešila následky nezaměstnanosti. Ta se však neosvědčila, pro svoji neúčinnost a nákladnost. Později se přistoupilo k aktivní politice zaměstnanosti, která se zabývá prevencí nezaměstnanosti a je mnohem účinnější.

V teoretické části byly uvedeny základní pojmy a definice, týkající se problematiky nezaměstnanosti a v závěru této části byly shrnuty základní charakteristiky České republiky a Středočeského kraje. Byly zde například popsány jednotlivé druhy nezaměstnanosti, mezi které patří frikční, strukturální, cyklická sezonní nezaměstnanost, aj. Dále byla zmíněna

problematika měření nezaměstnanosti a upozorněno na nově vzniklý ukazatel nezaměstnanosti – podíl nezaměstnaných osob. V neposlední řadě byla charakterizována státní politika zaměstnanosti, která je zajišťována Ministerstvem práce a sociálních věcí a Úřadem práce ČR. Na závěr teoretické části byly popsány dva druhy politiky zaměstnanosti, konkrétně pak aktivní a pasivní politika nezaměstnanosti.

Praktická část se soustředila na sledování zvolených ukazatelů nezaměstnanosti a jejich vývoje v České republice a dále jednotlivých krajích v rámci České republiky. Podrobněji se pak práce věnovala Středočeskému kraji a jeho okresům.

Vývoj tzv. starého ukazatele (míry nezaměstnanosti) a tzv. nového ukazatele (podíl nezaměstnanosti) sleduje shodný trend. Oba ukazatele dosáhly lokálního minima v roce 2008 a následně se začaly prudce zvyšovat až do roku 2011. V roce 2012 došlo u obou ukazatelů k mírnému poklesu.

V porovnání s ostatními kraji ČR, dosahoval Středočeský kraj podílu nezaměstnaných osob ke konci roku 2014 (6,52 %). Nejvyšší podíl nezaměstnanosti bylo možné pozorovat u Ústeckého kraje (10,67 %) a naopak nejnižšího u Hlavního města Prahy (5 %)

Další analýzy byly prováděny pouze u Středočeského kraje a jeho okresů. Počet dosažitelných uchazečů na jedno volné pracovní místo má vysokou vypovídací schopnost o situaci nezaměstnanosti v daném regionu. Ve Středočeském kraji se nejhůře umístil okres Kladno, kde na jedno volné pracovní místo připadá 18 uchazečů, naproti tomu 4 uchazeči připadají na jedno VPM v okresech Benešov, Mladá Boleslav a Nymburk.

Prognózy podílu nezaměstnaných osob v jednotlivých okresech Středočeského kraje, patří ke stěžejní části práce. Ke stanovení prognóz bylo využito statistického programu SAS, který z údajů podílů nezaměstnanosti vytvořil předpověď pro všechny okresy Středočeského kraje a také pro celý Středočeský kraj pro rok 2015, 2016 a 2017. Nejvyšší navýšení podílu nezaměstnanosti je odhadována pro okres Kladno a to o 1,49 procentního bodu. U okresů Kutná Hora, Mělník, Praha-východ, Praha-západ a pro celý Středočeský kraj je prognózami signalizováno navýšení podílu nezaměstnaných osob. U ostatních okresů Středočeského kraje je prognózován podíl nezaměstnanosti stagnující po celé tři předpovězené roky.

Ve Středočeském kraji bylo ke konci roku 2014 evidováno nejvíce volných pracovních míst, co se týče vzdělání pro uchazeče se základním vzděláním (3 268 VPM) a pro osoby s výučním listem (2 667 VPM).

Celkový počet uchazečů o zaměstnání v porovnání let 2013 a 2014 klesl o 5 007 uchazečů, jedná se tedy o velmi pozitivní vývoj v oblasti nezaměstnanosti.

K motivaci a podpoře uchazečů slouží aktivní politika zaměstnanosti, která je v posledních letech velice rozšířena a je vytvářeno velké množství projektů financovaných z Evropských sociálních fondů (ESF) a dále z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanosti (LZZ).

Práce ukázala, že užití postupy analýzy časových řad mohou být přiměřeným metodologickým prostředkem ke zhodnocení nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a jeho situace na trhu práce. Z výsledků rovněž vyplynulo, že zkonstruované adaptivní modely mohou být využity pro tvorbu kvalitních a dostatečně výstižných extrapolačních předpovědí. Je však třeba zdůraznit, že kvalita těchto extrapolačních předpovědí je závislá na alespoň přibližném dodržení principu *Ceteris Paribus*.

3 Seznam zdrojů

- BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*. I vydání. Praha: Grada, 2002. 240 s. ISBN 80-247-900-68
- KOTÝNKOVÁ, Magdalena. NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*, I. vydání, www.newton.cz, 2003, 200 s. ISBN 80-86419-48-7
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, 172 s. ISBN 80-901424-9-4
- PAVELKA, T. *Makroekonomie základní kurz*. II. vydání. Slaný: Nakladatelství a vydavatelství Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-52-2
- SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II*. Praha: PEF ČZU, 2012. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9
- Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů
- Informace o Středočeském kraji (online). (cit. 2015-5-10).
Dostupné na: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/stredocesky-kraj/informace-o-kraji/>>
- Měsíční statistiky Krajského úřadu práce v Příbrami za kraj i jednotlivé okresy (online).
Dostupné na: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/stc/statistiky/mesicni>>
- Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS | ČSÚ (online). Poslední revize 3. 1. 2013 (cit 2015-07-2).
Dostupné na: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>
- Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. § 45. (cit. 30.3.2015)
Dostupný na: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>